

ÇİFTLİK HAYVANLARINDA LİF ÜRETİMİ

3. Hafta

Prof. Dr. Gürsel DELLAL

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE HAYVANSAL LİF ÜRETİMİ

- AB tarım politikalarında üretimde farklılaşmayı destekleyen proje ve modeller önemli yer tutmaktadır.
- Bu nedenle son yıllarda AB hayvansal lif üretim politikalarında da önemli sayılabilecek değişimler olmuş ve mevcut lif üretiminin devamı ile birlikte, ince lif üretimini geliştirme yönündeki çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

- AB'de halihazırda önemli miktarda hayvansal lif üretilmesine karşın, bu politika değişikliğine neden olan esas faktörler şunlardır: 1) Üretimi yapılan liflerin büyük çoğunluğu ince lif olarak sınıflanamayacak kadar orta ve kötü kalitedeki yapağılardan oluşmaktadır, 2) AB'de farklı tipteki hayvansal liflerin üretimini geliştirmeye uygun önemli düzeyde arazi kaynakları bulunmaktadır 3) Başta dağlık ve diğer yüksek bölgeler olmak üzere tarıma elverişsiz arazi kaynaklarından da yararlanma ve buralarda bulunan küçük aile işletmelerinin gelirlerini artırma düşüncesi

Bu nedenlerle AB hayvansal lif üretim politikalarında ince yapağı, keşmir, tiftik, Ankara tavşanı yünü ve alpaca gibi esas olarak ince hayvansal liflerin üretimine yönel inmesi ağırlık kazanmış ve çalışmalar halen devam etmektedir (Russel, 1993; Saul et al., 1993; Hopkins, 1993a).

AB-Yapağı

AB'de yapağı üretiminde 3 temel sistem bulunmaktadır.

Bunlar:

- 1)Ova ve yüksek Bölgelerde Yapağı Üretimi
- 2)Verimsiz Arazilerde Yapağı Üretimi
- 3)Entansif Ultra İnce Yapağı Üretimi

1) Ova ve yüksek Bölgelerde Yapağı Üretimi

- AB ülkelerinde koyun üretim sistemlerinin büyük çoğunluğu ova ve yüksek bölgelerde bulunan arazilerde gerçekleştirilmektedir.
- Bu bölgelerde bulunan işletmelerin çok önemli bir kısmı et üretimi üzerinde yoğunlaşmışlardır ve yapağı üretimi büyük çoğunlukla ikinci sıradadır.

- Üretilen yapağların çapları genellikle 30 μ 'un üzerindedir ve mevcut fiyatlar düşüktür. Bu nedenle bazı durumlarda yün satışlarından elde edilen gelirler kırkım maliyetlerinin altında kalmaktadır.
- İnce yün üretiminin döl verimi, kuzu büyüme hızı ve karkas bileşimi gibi özellikleri olumsuz olarak etkilemesi nedeniyle bu bölgelerde bulunan işletmelerde entansif ince yün üretim sisteminin gerçekçi bir yaklaşım olmayacağı bildirilmektedir.
- Buna karşın, uygun Merinoslar (örneğin Est a Laine) ile yapılan melezlemeler ile kuzu üretimini önemli ölçüde etkilemeden, yapağı lifi çapını 24-26 μ 'a kadar düşürebilecek modeller üzerinde çalışılmaktadır (Saul et al., 1992; Russel, 1993a).

2) Verimsiz Arazilerde Yapağı Üretimi

- Bazı AB ülkeleri geniş ölçüde fakir arazilere sahiptirler.
- Bu araziler damızlık koyun sürülerin yetiştirilmeleri için çok yetersiz olduklarından soğuk kış ve kurak yaz aylarında ek yemleme yapılması zorunlu olmaktadır.

-Bu nedenle bu sistemde görülen yüksek düzeyde koyun ve kuzu ölüm oranları, ek yemleme maliyeti ve elde edilen ürün ve gelirlerin düşük düzeylerde olması, bu sistemde üretim yapan işletmelerin gelecekteki durumlarını zora sokacağı beklenmektedir. Buna karşın, bu sistemi daha etkin ve karlı hale getirmek için de damızlık olmayan koyun sürülerinden ince yapağı (20 μ veya daha az) üretimi üzerinde de çalışılmaktadır (Valle et al., 1999; Russel, 1993a).

3)Entansif Ultra İnce Yapağı Üretimi

- Bazı AB ülkelerinde iklim ve topoğrafik koşullar Tasmanya ve Saxon Merinosu gibi (bu koyunlar dünyanın en ince yapağını üretirler) ultra incelikte yapağı veren koyun ırklarının yetiştirilmesi için uygundur.
- Bu nedenle özellikle yağışlı bölgelerdeki lokal şartlara uyum gösterebilecek sentetik ırkların geliştirilmesinin mümkün olabileceği bildirilmekte ve 1990'lı yıllardan itibaren bu sistem üzerinde çalışılmaktadır.

- Nitekim İskoçya'da bir Saxon Merinosu x Shetland melezi olan Bowmont koyununun özellikle yüksek alanlarda yetiştirilmesi çalışmaları devam etmektedir.
- AB ülkelerinde bu üretim sisteminin, tarımsal ve diğer yan ürünlerin kullanımında ve değerlendirilmesinde deneyimli olan geleneksel ev koyuncululuğu yapan işletmelerde uygulanabileceği bildirilmektedir.
- Bu sistemde üretilen yapağların süper kalitede olmaları ve bu nedenle bunlardan elde edilen ürünlerin yüksek fiyatlarda satılmaları ile birlikte, koyunlar genel olarak ağıl içerisinde tutulduklarından geniş arazi-toprak kaynaklarına ihtiyaç duyulmamaktadır.
- Bu nedenle bu sistem, olumsuz çevre koşullarının bulunduğu ve/veya verimsiz arazilerde, sürdürülebilir tarımsal üretim için esas seçenek olarak görülmektedir (Saul et al., 1993; Russel, 1993a; Andrade de and Rodrigues, 1997).

AB-Tiftik

- Özellikle Danimarka, Fransa, İtalya, İngiltere, İspanya ve Portekiz olmak üzere, birçok AB ülkesinde son 20–25 yıldır tiftik üretimi yönünde önemli girişimler yapılmıştır.
- Sürüler özellikle İngiltere, Avustralya, Yeni Zelanda ve Teksas'dan yapılan ithallere dayanmakta ve tiftik miktar ve kalitesi bakımından etkili seleksiyon uygulanmaktadır.
- Dünyada olduğu gibi AB'de de tiftik lifi üretimini geliştirmeye yönelik girişimlerdeki esas engeller:1) Tiftiğin modadaki hareketlere çok bağıllık göstermesi ve 2) Ankara keçilerinin yağışa (nem) karşı çok duyarlı olmalarıdır.

- Bu biyolojik engel nedeniyle yağışlı ve soğuk Kuzey AB ülkelerinde Ankara keçilerinde yılda 2 kırkımın yapıldığı sistemlerin geliştirilmesi, bu bölgelerdeki tiftik üretiminin maliyetini önemli düzeyde yükselteceği bildirilmektedir. Çünkü; bu sistemde keçilerinin yılın önemli bir bölümünde barınaklarda tutulmaları gerekmektedir.
- Bu nedenle AB’de tiftik üretiminde esas olarak yılın yalnızca belirli dönemlerinde sürünün ağılda tutulmasını sağlayacak alternatif yönetim sistemlerin geliştirilmesi ve uygulanması veya tiftik üretiminin, genç Ankara keçilerinden elde edilen tiftiklerin daha yüksek fiyatlar ile satıldığı Güney Avrupa’nın kuru ve ılıman bölgelerinde yapılması önerilmektedir. (Hopkins, 1993; Russel, 1993a; Allain and Roguet, 1997; Holmenlund, 1999).

AB-Keşmir

- Dünya pazarlarında özellikle de AB'de tiftiğe kıyasla, keşmire çok önemli düzeyde bir talep vardır.
- AB ülkeleri içinde İngiltere ve İtalya keşmirin esas işleyicisi (alıcısı) ülkelerdir ve yüksek kaliteli keşmirler esas olarak Çin'den, daha düşük kalite olanlar ise İran ve Afganistan'dan ithal edilmektedir.

- Başta İskoçya olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinde yaklaşık olarak 30 yıl önce başlayan keşmir lifi üretimi girişimleri, AB'nin kurulmasından sonra birlik tarım politikası içerisinde ince hayvansal lif üretimine ağırlık verilmesi nedeni ile İspanya, İtalya, Portekiz, İngiltere, Almanya, Norveç ve Danimarka gibi ülkelerde de başlamış ve hala devam etmektedir.
- Yapağı ve tiftiğin aksine keşmirin kalite özelliklerinin başta besleme olmak üzere genetik olmayan faktörlerden daha az etkilenmesi, bu life yönelik üretim sistemlerinin AB'de özellikle fakir arazilerin ve zor iklim koşullarının bulunduğu bölgelerde geliştirilmesi çalışmalarını olumlu olarak etkilemektedir. Buna karşın, keşmir üretimine yönelik girişimler kaliteli sürülerin kurulamaması nedeniyle hala tiftiğin gerisindedir. (Pattie and Restal, 1990; Russel and Bishop, 1990; Bishop and Wray, 1993; Hopkins, 1993; Russel, 1993a; Celi et al., 1999).

AB-Kaşgora

İngiltere ve Almanya gibi AB ülkelerinde uzun yıllardır sınırlı düzeyde de olsa kaşgora lif üretimine yönelik sistemler üzerinde çalışılmaktadır (Lammer et al., 1999).

AB-Ankara Tavşanı Yünü

- Ankara tavşanı yünü üretim etkinliğinin çok yüksek olması ve üretim için geniş arazi kaynaklarına ihtiyaç duyulmaması, Ankara tavşanı yetiştiriciliğinin çok önemli avantajlarıdır.
- Fransa, İngiltere, Almanya, Finlandiya ve Macaristan gibi AB ülkelerinde çok uzun yıllardan beri Ankara tavşanı yünü üretimi gerçekleştirilmektedir. Buna karşın, Ankara tavşanlarının beslenmelerinin esas olarak sanayi yemlerine bağlı olması, dağlık ve diğer verimsiz alanlarda üretilen vejetasyonun bunlar tarafından değerlendirilememesi ve bu işletmelerin kurulmaları için gerekli olan arazi ihtiyaçlarının çok düşük olması nedeniyle bu işletmelerin yeterli düzeyde destek alamamaları gibi faktörlerin Ankara tavşanı yünü üretiminin AB genelinde etkili bir şekilde geliştirilmesini olumsuz olarak etkileyebileceği bildirilmektedir.

- Bununla birlikte AB'de Ankara tavşanı yünü üretimi bakımından kendine yeter bir seviyeye ulaşılmış ve bu şekilde bu lifin ithalatı bakımından bazı önemli tasarruflarda sağlanabilmiştir (Russel and Bishop, 1990; Hopkins, 1993; Russel, 1993a).

AB-Güney Amerika Develerinden Elde Edilen Lifler

- Birçok AB ülkesinde Güney Amerika develerinin yetiştiriciliğine karşı giderek artan bir ilgi söz konusudur ve üye ülkelerinin birçoğunda önemli sayılarda lama ile birlikte düşük sayılarda alpaca, lama ve guanaco melezleri bulunmaktadır.
- Elde edilen bulgular, bu hayvanların AB'nin yağışlı iklim koşullarına sahip bölgelerine ve Kuzey ülkelerinin verimsiz topraklarına çok iyi bir şekilde uyum sağlayabileceklerini göstermektedir. Bu hayvanların birçoğu hobiciler tarafından yetiştirilmekte ve lifleri el sanatları alanında değerlendirilmektedir.

- Lamaların alt liflerinin, alpacaalara göre daha kaba olması fakat alpacaalardan üretilen liflerin ise dünya pazarlarında yapağıdan daha değersiz olarak kabul edilmeleri nedeniyle, AB'de lüks ince lif üretimi için Güney Amerika develerinden esas olarak guanaco ve vicuna türünden elde edilen liflerin üretimine yönelik sistemlerin ekonomik olarak yaşama şanslarının bulunduğu ve bu nedenle de geliştirilmelerinin daha uygun olduğu bildirilmektedir. Buna karşın, guanaco ve vicuna'nın evcil olmamaları ve AB'de bu türlerin etleri için pazarın bulunmayışı bu hayvanlardan da ince lif elde edilmesinde önemli bir sorun olarak görülmektedir (Russel, 1993a).

AB-Diğer Türlerden Elde Edilen Lifler

- AB lkelerinin tamamında olmasa bile bazılarında Musk ox ve Yak gibi türlerden de teknik olarak ince lif üretiminin mümkün olabileceği bildirilmektedir (Rusael, 1993a).